

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 24.09.1968, sp. zn. 3 Cz 36/68, ECLI:CZ:NS:1968:3.CZ.36.1968.1

Číslo: 3/1969

Právní věta: Sama možnost uplatnění nároku na náhradu škody proti organizaci, u níž je poškozený v pracovním poměru, podle ustanovení zákoníku práce o odškodňování pracovních úrazů nebrání tomu, aby poškozený uplatnil úspěšně nárok na náhradu škody proti jinému odpovědnému subjektu podle ustanovení občanského zákoníku o odpovědnosti za škodu.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 24.09.1968

Spisová značka: 3 Cz 36/68

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody, Odpovědnost za škodu při nemoci z povolání, Odpovědnost za škodu při pracovním úrazu

Předpisy: 40/1964 Sb. § 420
§ 421 65/1965 Sb. § 201

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal zaplacení 1.851 Kčs jako náhrady škody, kterou utrpěl tím, že dne 22. 1. 1966 při skládání stavebního materiálu uklouzl na neposypaném chodníku, o jehož čištění byl povinen ve smyslu § 23 zák. č. 135/1961 Sb. pečovat žalovaný; při pádu utrpěl zlomeninu pravého zevního kotníku. Žalovaný namítal jednak, že chodník byl řádně posypán, jednak že škodu měla zlikvidovat organizace, u které byl žalobce v době úrazu v pracovním poměru, neboť jde o náhradu škody z pracovního úrazu.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozhodl rozsudkem z 21. 9. 1966 o základu nároku tak, že žalovaný odpovídá zcela za úraz žalobce ze dne 22. 1. 1966.

Městský soud v Praze změnil rozsudkem z 16. 12. 1966 rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl, a to s tím podstatným odůvodněním, že k úrazu - který je nepochybně pracovním úrazem - došlo dne 22. 1. 1966, tedy již za platnosti zákoníku práce, který na rozdíl od dřívější zákonné úpravy odškodňování pracovních úrazů nemá výslovné ustanovení, které by dovolovalo poškozenému, aby se rozhodl pro vymáhání svých nároků buď podle předpisů občanskoprávních nebo pracovněprávních. Z toho odvolací soud usuzoval, že žalovaný mohl uplatňovat náhradu škodu výhradně podle ustanovení zákoníku práce, nikoli podle ustanovení občanského zákoníku.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že byl rozsudkem Městského soudu v Praze porušen zákon a zrušil jej.

Z odůvodnění:

Tvrzený zásah do tělesné integrity (úraz) založil vztah poškozeného jak vůči organizaci, u níž je v pracovním poměru (neboť k poškození mělo dojít při plnění pracovních úkolů poškozeným jako jejím pracovníkem), tak vůči organizaci, která měla zaviněně porušit právní povinnost při čištění chodníku, což mělo být příčinou zmíněné škody. Jde o vztahy, které upravují jednak zákoník práce, jednak občanský zákoník.

Věcná působnost zákoníku práce a občanského zákoníku je upravená v § 1 obou zákonů. Podle § 1 o. z. vznikají v oblasti uspokojování hmotných a kulturních potřeb mezi občany a socialistickými organizacemi a mezi občany navzájem občanskoprávní vztahy; podle § 1 zák. práce vznikají při účasti občanů na společenské práci mezi občany a socialistickými organizacemi pracovněprávní vztahy.

Uplatňovaný nárok na náhradu škody je kryt dvěma odpovědnostními skutkovými podstatami spadajícími do právních sfér upravených oběma zmíněnými zákoníky; přitom obě výslovně řeší, komu přičítat následky za vzniklou škodu.

Ve vztahu k organizaci, u níž je poškozený v pracovním poměru, si nelze odmyslet jeho charakter jako pracovníka této odpovědné organizace; ve vztahu k případnému jinému závaznému subjektu poškozený nesplňuje tento charakter, který není předpokladem tohoto odpovědnostního vztahu.

Z toho se podává pro souzený případ rozhodující otázka, zda lze použít obou zmíněných skutkových podstat při zkoumání oprávněnosti nároku žalobce, či zda odpovědnostní vztah podle zákoníku práce vylučuje snad vznik nároku z odpovědnostního vztahu podle občanského zákoníku (a v kladném případě, proč tomu tak je).

Především je nutno konstatovat, že není výslovně ustanovení, které by tuto otázku upravovalo, ať už v pozitivním nebo negativním smyslu; proto je její řešení věcí interpretace.

Pro závěr, že poškozený pracovník musí uplatnit svůj nárok na náhradu škody z pracovního úrazu výhradně podle předpisů zákoníku práce, nestačí důvody odůvodnění rozsudku Městského soudu v Praze, že totiž v zákoníku práce není zmínky – na rozdíl od dřívější úpravy v zák. č. 150/1961 Sb. – o tom, že by bylo možno uplatnit nárok na náhradu škody z pracovního úrazu i jinak, než podle zákoníku práce, když ustanovení zákoníku práce mluví výlučně jen o nároku poškozeného proti zaměstnavatelské organizaci a upravují i její regresní nároky vůči škůdci. Tyto důvody nestačí už proto, že by jich mohlo být použito i pro jiný závěr, že se totiž dřívější úprava mohla jevit nadbytečná, a proto byla vypuštěna v dalších předpisech.

Za tohoto stavu je třeba dále uvážit, zda lze najít jiný důvod pro závěr, proč by nemohly oba tyto odpovědnostní vztahy a nároky z nich vzniklé obstát vedle sebe.

Bez povšimnutí nelze ponechat odkaz Městského soudu v Praze na regresní nárok organizace, u níž je poškozený v pracovním poměru, vůči osobě odpovědné za škodu podle občanského zákoníku (§ 201 zák. práce). V této souvislosti je třeba naopak zdůraznit, že ustanovení § 201 odst. 1 zák. práce výslovně předpokládá odpovědnost jiné osoby podle občanského zákoníku; také jenom za této podmínky má zmíněné ustanovení smysl. Podle citovaného ustanovení totiž organizace, která nahradila poškozenému škodu, má nárok na náhradu vůči tomu, kdo poškozenému za takovou škodu odpovídá podle občanského zákoníku, a to v rozsahu odpovídajícím míře této odpovědnosti vůči poškozenému, pokud nebylo předem dohodnuto jinak. Není jistě také bezvýznamné, že nárok na organizaci přechází, až když škodu nahradila; do té doby se nedostává do žádného vztahu k

odpovědné osobě podle občanského zákoníku. I když bude v regresním řízení otázka odpovědnosti podle občanského zákoníku řešena jenom jako otázka předběžná, přesto je nutný předpoklad existence základního nároku, má-li být regres úspěšný; to pak svědčí pro to, že nárok na náhradu škody podle občanského zákoníku není konzumován nárokem na náhradu škody podle zákoníku práce. Z citovaného ustanovení také nevyplývá, že by vylučovalo uplatnění odpovědnosti vůči subjektu odpovědnému podle občanského zákoníku přímo poškozeným.

Nutno připustit, že zpravidla bude uplatnění nároku vůči organizaci, u níž je pracovník v pracovním poměru, snazší a výhodnější; to však nemůže být důvodem pro to, aby byla poškozenému odnímána možnost požadovat náhradu škody i proti jiné odpovědné osobě, pokud to není přímo v zákoně vyloučeno (např. § 421 odst. 2 věta druhá o. z.).

Lze tedy učinit závěr, že nároky na náhradu škody splňující předpoklady jak odpovědnostní skutkové podstaty podle zákoníku práce, tak odpovědnostní skutkové podstaty podle občanského zákoníku, mohou být úspěšně uplatněny poškozeným vůči tomu odpovědnému subjektu, který si poškozený vybere; odpovědnost jednoho subjektu nevyklučuje odpovědnost druhého subjektu.

Z toho plyne, že byl rozsudkem Městského soudu v Praze porušen zákon v ustanovení § 421 o. z. v souvislosti s ustanovením § 23 zák. č. 135/1961 Sb.